การพัฒนาพื้นที่ต้นแบบสร้างสรรค์เด็กไทยเล่นเปลี่ยนโลก กรณีศึกษา : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 ภาค

The prototype play area in child development centers of Subdistrict Administrative Organization in four regions.

[1]นางทับทิม ศรีวิไล และนางสาวชลธิชา ชัยหนองแปน

[2]Thapthim Sriwilai and Chonticha Chainongpan

สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

National Institute of Child Health Department of Health Ministry of Public Health.

Corresponding Author, Email : thapthimsiw@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพเรื่อง “การพัฒนาพื้นที่ต้นแบบสร้างสรรค์เด็กไทยเล่นเปลี่ยนโลก กรณีศึกษา : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 ภาค” มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 ภาค ให้เป็นพื้นที่ต้นแบบพื้นที่สร้างสรรค์เด็กไทยเล่นเปลี่ยนโลก พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพเกี่ยวกับกระบวนการเล่นกับเด็กปฐมวัย ของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูพี่เลี้ยง และผู้ดูแลเด็ก และเพื่อให้พื้นที่ต้นแบบสร้างสรรค์เด็กไทยเล่นเปลี่ยนโลกเกิดความยั่งยืนในชุมชน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การวิจัยแบบตัดขวาง (Cross sectional research) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการทำแบบประเมิน การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม (Focus group) และการเล่าเรื่องของพ่อแม่ผู้ปกครอง ครูพี่เลี้ยง ผู้ดูแลเด็ก และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 ภาค เขตพื้นที่การศึกษาที่มีพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ.2562 จำนวน 4 พื้นที่ ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดพุทธกาญจนนิมิต จังหวัดกาญจนบุรี, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองสตูล จังหวัดสตูล, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหัวช้าง จังหวัดศรีสะเกษ และโรงเรียนอยู่เมืองแกลง จังหวัดระยอง ผลการศึกษามีดังนี้

1. การพัฒนาศูนย์เด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 ภาค ให้เป็นพื้นที่ต้นแบบสร้างสรรค์ “เด็กไทยเล่นเปลี่ยนโลก” มีแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ส่วน ได้แก่

1.1 ผู้อำนวยการเล่น (Play worker) ต้องพัฒนาผู้ปกครอง ครูผู้ดูแล และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีทักษะและความสามารถในการสร้าง SOFT SKILL ให้กับเด็ก รองรับการใช้ชีวิตในยุคศตวรรษที่ 21

1.2 กระบวนการเล่น (Play process) ให้คำแนะนำและสร้างความตระหนักแก่พ่อแม่ ครูพี่เลี้ยง ผู้ดูแลเด็ก และส่งเสริมกิจกรรมสัมพันธ์ระหว่างเด็ก ครอบครัว ผู้ปกครอง รวมถึงการสร้างพื้นที่เล่นในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย/หน่วยบริการสาธารณสุข และที่บ้านเพื่อให้เด็กสามารถเล่นได้ทุกเวลา

1.3 พื้นที่เล่น (Play space) จะต้องเป็นพื้นที่เล่นสร้างสรรค์ ปลอดภัย และเปิดโอกาสให้เด็กเข้าถึงได้ง่าย มีความเป็นธรรมชาติ หรือสร้างขึ้นให้เป็นธรรมชาติ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

1.4 หน่วยบริหารจัดการการเล่น (Play management unit) ต้องสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย/หน่วยบริการสาธารณสุข และชุมชน

2. การพัฒนาศักยภาพเกี่ยวกับกระบวนการเล่นกับเด็กปฐมวัยของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูพี่เลี้ยง และผู้ดูแลเด็ก ต้องมีหลักสูตรคู่มือผู้อำนวยการเล่น (Play worker) เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจถึงความสำคัญของการเล่น และมีทักษะ ในการเล่นกับเด็ก ที่เน้นกระบวนการเล่น (Play process) ภายใต้ concept 3F ได้แก่

- Family คือ การเล่นกับครอบครัว/เพื่อน พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูเล็กมีทักษะ/ สร้างแรงจูงใจในการเล่น

- Free คือ การเปิดโอกาสให้เด็กเล่นอิสระตามความต้องการอยากจะเล่น โดยมีมุมเล่น ลานเล่น สนามเด็กเล่น ที่บ้าน โรงเรียน ชุมชน ให้เด็ก “เล่นที่ไหนก็ได้ขอให้ปลอดภัย”

- Fun คือ การเล่นให้สุข สนุก เป็นไปตามวัย

3. พื้นที่ต้นแบบสร้างสรรค์เด็กไทยเล่นเปลี่ยนโลกเกิดความยั่งยืนในชุมชน เกิดจากการมีส่วนร่วมของ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ บ้าน/ครอบครัว สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย/หน่วยบริการสาธารณสุข และชุมชน โดยมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นในการตัดสินใจ วางแผนกิจกรรม ดำเนินกิจกรรม รับผลประโยชน์ และประเมินผล เพื่อให้ลูกหลานในชุมชนมีพัฒนาการที่ดีอย่างสมวัย

คำสำคัญ : การพัฒนา, พื้นที่ต้นแบบ, เด็กไทยเล่นเปลี่ยนโลก

Abstract

The purpose of this qualitative research is to implement the prototype play area in child development centers of Subdistrict Administrative Organization in four regions in order to improve the efficiency of the play process in early childhood. This research also aims to raise awareness among parents, guardians and teachers as well as to ensure sustained benefits for children from the prototype play area. This research is carried out in a form of cross-section by doing a survey, focus group and collecting information from parents, guardians, teachers, staff and Public Health staff in four child development centers. It covers four regions under Education Sandbox Act B.E.2562, that is, Wat Bhuddhakanchananimit Child Development Center, Kanchanaburi, Satun Town Municipality Child Development Center, Satun, Huachang Child Development Center, Srisaket and Yumueangklang Child Development Center, Rayong. In summary, it can be demonstrated as follows;

1. Four components enabling child development centers to follow the prototype play area;

- Play worker: it is the responsibility of parents, guardians, teachers to create SOFT SKILL for children as it is an essential tool in the 21st century

- Play process: educating and raising awareness for parents, guardians on the importance of play-based approach for learning and development of children as well as increasing play spaces either in child development centers / health service units or home

- Play space: this concerns about creativity, safety, easy accessibility for children to play anytime and anywhere

- Play management unit: increasing the engagement between community, child development centers, and families to maximize the capacity of children continuously and sustainably

2. In order to maximize the play process, the play worker guideline must be distributed to parents, guardians and teachers enabling them for understanding the prototype play area. This can be done under 3F concept which is ‘Family’: encouraging children to play with someone, such as families, friends, guardians or teachers, ‘Free’: free playing that child-

centered anytime and anywhere (e.g. home, school or community) and lastly ‘Fun’: playing generates fun and happiness Recommendations for the prototype play area as follows;

3. The prototype play area leads to a sustainable community via cooperation between families, child development centers/ public health service units and communities

Keyword : development, The prototype play area, child development centers

บทนำ

การศึกษาที่ดีในช่วงปฐมวัยคือการเล่น การเล่นเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาเด็ก การเล่นเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ ช่วยพัฒนาความสามารถทางกายภาพ กระบวนการคิด ความรู้ ความเข้าใจทางภาษาและอารมณ์ของเด็ก และยังพัฒนาในด้านความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ สถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันที่เล็กและใกล้ชิดที่สุดในการดูแลอบรมสั่งสอน ในเรื่องต่าง ๆ ให้แก่เด็กปฐมวัย ซึ่งทำให้เกิดปัญหาต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัย และเป็นอุปสรรค ต่อการศึกษาของเด็กปฐมวัยหรือการเล่น ดังนี้

จากการวิจัยเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตไทย (Sumon Amarawiwat and others,1991) พบว่า เด็กปฐมวัยเล่นกับสิ่งของต่าง ๆ รอบตัวที่เด็กหาได้ โดยผู้ใหญ่ปล่อยให้เด็กเล่นอย่างอิสระ ในขณะที่ตนเองทำงาน และผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการเล่นของเด็ก พบว่า ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับการเล่าเรียนอย่างจริงจังของเด็ก ก่อนวัยเรียนที่โรงเรียนมากกว่าการเล่นเพื่อพัฒนาการ โดยที่ครูตระหนักถึงความสำคัญของการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กมากกว่าการเรียน ซึ่งการที่เด็กมีโอกาสอยู่กับพ่อแม่น้อยลง โดยเฉพาะเด็กในครัวเรือนยากจนและครัวเรือนแหว่งกลางนั้น มีผลกระทบต่อการศึกษาและความเป็นอยู่ของเด็ก ถ้าเด็กไม่อยู่กับพ่อแม่โอกาสของเด็กผู้ชายจะเรียนต่อมหาวิทยาลัยลดลงร้อยละ 25 และโอกาสของเด็กผู้หญิงจะเรียนต่อมัธยมปลายลดลงร้อยละ 0.2

สถานการณ์การตรวจคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัยปีงบประมาณ 2559 – 2561 พบว่าเด็กที่มีพัฒนาการสมวัย มีแนวโน้มลดลง คือ ปี2559 ร้อยละ 86.22 ปี 2560 ร้อยละ 83.61 และปี 2561 (Department of Health, Ministry of Public Health) ส่งเสริมกระตุ้นซ้ำในภาพรวม ต่างก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจาก ผู้ปกครอง หรือผู้เลี้ยงดูเด็กใช้เวลาเล่นกับเด็ก น้อย โดยพบว่า ใช้เวลาเล่นกับเด็กมากกว่า 30 นาที ต่อครั้ง มี เพียงร้อยละ 19.7 และใน 1 สัปดาห์เล่นกับ เด็กเกิน 3 วัน มีเพียง ร้อยละ 37.90 เท่านั้น (Thitikorn Tophothai, 2018) และพ่อ แม่ ผู้ปกครอง หรือผู้เลี้ยงดูเด็กมีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการเล่นและ ทำกิจกรรมต่าง ๆ กับเด็กมีถึงร้อยละ 67.30 โดยมีระยะเวลาการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการเล่นและทำกิจกรรมต่าง ๆ กับเด็กมากกว่า 1 ครั้งต่อวันมีถึงร้อยละ 88.1 ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีของประเทศไทย พ.ศ. 2558 – 2559 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ร้อยละ 50.9 ของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่เล่นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น โทรศัพท์มือถือ แท็บเลต เครื่องเล่นเกมทำให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายน้อย ส่งผลต่อพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว

นอกจากนั้น การสำรวจสถานการณ์ระดับสติปัญญาเด็กไทย ความฉลาดทางอารมณ์ ภาวะขาดสารไอโอดีน และภาวะโลหิตจางของเด็กไทย ปี 2557 พบว่า จากการสำรวจ IQ นักเรียนไทยทั่วประเทศเมื่อปี 2554 พบ IQ เฉลี่ย 98.59 ซึ่งต่ำกว่าค่ากลางมาตรฐานสากล (IQ=100) และเมื่อดูในภาพรวมของประเทศพบว่า เด็กจำนวน 48.5% มีระดับสติปัญญาอยู่ในเกณฑ์ต่ำ (IQ<100) รวมทั้งมีระดับสติปัญญาบกพร่อง(IQ<70) อยู่ถึง 6.5% ซึ่งสูงกว่ามาตรฐานสากลที่ไม่ควรเกิน 2% ขณะที่ระดับความฉลาดทางอารมณ์(EQ)เด็กไทยวัย 3-5 ปี ที่สำรวจเมื่อ ปี 2545 พบว่า อยู่ที่ 139-202 คะแนน และลดลงเป็น 125 – 198 คะแนน ในปี 2550 ด้านที่ลดลง คือ ด้านการปรับตัวต่อปัญหาและความกระตือรือร้น

ส่วนเด็กวัย 6-11 ปี 148 – 225 คะแนน จากการสำรวจเมื่อปี 2545 และลดลงเป็น 129 – 218 คะแนน ในปี 2550 ด้านที่ลด คือ ด้านความมุ่งมั่นพยายาม (South East Asian Nutrition Surveys) จากสถานการณ์ดังกล่าว ชี้ให้เห็นปัญหาสังคมที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยที่จะเติบโตเป็นมนุษย์ที่มีศักยภาพในอนาคต และเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายประเทศไทย 4.0 ตามยุทธศาสตร์ของประเทศ และต้องได้รับการจัดการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพื่อเป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น จึงได้มีความร่วมมือจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมอนามัย กับกรมสุขภาพจิต ประสานความร่วมมือสมาคมการเล่นนานาชาติ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ร่วมกับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ดำเนินโครงการ”พื้นที่ต้นแบบการเล่นเปลี่ยนโลก (prototype play area)” เป็นโครงการที่จะมาช่วยเติมเต็มการพัฒนาเด็กปฐมวัยไทยผ่านการเล่น ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ดีที่สุดของเด็กปฐมวัย ผลที่คาดว่าจะได้รับที่สำคัญ คือ ทำให้เกิดพื้นที่เล่นทั้งในบ้าน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และชุมชนสร้างความรอบรู้ปรับทัศนคติพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูผู้ดูแลเด็ก และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ได้เห็นความสำคัญของการเล่นอิสระ เล่นอย่างมีความสุข เล่นสนุก เล่นกับครอบครัว และเกิดกลุ่มอำนวยการเล่น โดยชุมชนมีส่วนร่วมให้การเล่นมีความต่อเนื่องและยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 ภาค ให้เป็นพื้นที่ต้นแบบสร้างสรรค์เด็กไทยเล่นเปลี่ยนโลก พัฒนาศักยภาพเกี่ยวกับกระบวนการเล่นกับเด็กปฐมวัย ของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูพี่เลี้ยงและผู้ดูแลเด็ก และเป็นพื้นที่ต้นแบบสร้างสรรค์เด็กไทยเล่นเปลี่ยนโลก เกิดความยั่งยืนในชุมชน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การวิจัยแบบตัดขวาง (Cross-sectional research) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการทำแบบประเมิน การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม (Focus group) และการเล่าเรื่องจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้ดูแลเด็ก และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาพื้นที่ต้นแบบสร้างสรรค์เด็กไทยเล่นเปลี่ยนโลกในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 ภาค เขตพื้นที่การศึกษาที่มีพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562

1. การเลือกแหล่งข้อมูล

คัดเลือกพื้นที่ศึกษาจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมจากชุมชนในการจัดการเรียนการสอน จำนวน 4 พื้นที่ ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหัวช้าง อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดพุทธกาญจนนิมิต วัดด้ง ตำบลวังด้ง จังหวัดกาญจนบุรี, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองสตูล อำเภอเมือง จังหวัดสตูล และศูนย์โรงเรียนอยู่เมืองแกลง เทศบาลตำบลเมืองแกลง จังหวัดระยอง

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุขจากศูนย์อนามัย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และหน่วยบริการสาธารณสุขในพื้นที่ที่รับผิดชอบงานเด็กปฐมวัย ครูพี่เลี้ยงผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียน เครือข่ายชุมชนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ รวมทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็กที่อยู่ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา 4 ภาค

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปฏิบัติงานดูแลใกล้ชิดเด็กปฐมวัยและกลุ่มผู้บริหาร และผลักดันเชิงนโยบาย โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Inclusion criteria) ดังนี้

1. เป็นเพศชายและหญิง ที่มีอายุอายุ 18 ปีขึ้นไป ปฏิบัติงานดูแลใกล้ชิดเด็กปฐมวัย และกลุ่มผู้บริหารและผลักดันเชิงนโยบายในพื้นที่

2. สามารถพูดคุยสื่อสารโต้ตอบได้ดี เข้าใจภาษาไทย อ่านออกเขียนได้

3. ถามตอบรู้เรื่อง มีการรับรู้ดี

4. ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวนทั้งหมด 36 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปฐมวัย 4 ภาคพื้นที่ละ 5 คน รวม 20 คน ศูนย์อนามัย และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด 4 ภาค พื้นที่ละ 2 คน รวม 8 คน และเครือข่ายชุมชน พ่อแม่ผู้ปกครอง พื้นที่ล่ะ 2 คนรวม 8 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยชุดคำถาม 2 ชุด ดังนี้

1) แบบประเมินแนวทางในการดำเนินงาน “ต้นแบบเด็กไทยเล่นเปลี่ยนโลก” แบ่งเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ประสบการณ์การทำงาน การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย ผู้ปฏิบัติ ผู้บริหารเกี่ยวข้องเชิงนโยบาย แบบประเมินแนวทางการดำเนินงาน “ต้นแบบเด็กไทยเล่นเปลี่ยนโลก”แบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบดังนี้ พื้นที่เล่น (Play space) ผู้อำนวยการเล่น (play worker) กระบวนการเล่น (Play process) หน่วยบริหารจัดการการเล่น (Play Management Unit)

2) แบบสัมภาษณ์ความเป็นมาและแนวทางการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการทำแบบประเมิน การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มย่อย (Focus group) ในช่วงระยะเวลาดำเนินการระหว่าง เดือนกุมภาพันธ์ – มีนาคม พ.ศ. 2563

1) ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary study)

2) การศึกษาข้อมูลจากภาคสนาม (Field study)

2.1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

การสัมภาษณ์เชิงลึกจะทำให้ผู้ศึกษาได้ทำความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องการศึกษา โดยอาศัยแนวคำถามและคำสำคัญ (Keywords) ในลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด ผู้ศึกษาใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกในการเก็บข้อมูลเรื่อง การพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์เด็กไทยเล่นเปลี่ยนโลก กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๔ ภาค

2.2) การสนทนากลุ่ม (Focus group)

การสนทนากลุ่มทำให้ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในประเด็นที่เฉพาะเจาะจง โดยผู้ศึกษาได้ดำเนินการสนทนากลุ่มเป็นผู้ตั้งคำถามและจุดประเด็นในการสนทนา เพื่อให้เกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนประเด็นต่อประเด็น

2.3) การประเมินเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินงานพื้นที่ต้นแบบสร้างสรรค์เด็กไทยเล่นเปลี่ยนโลก ที่ มีองค์ประกอบเนื้อหาที่สำคัญได้แก่ พื้นที่เล่น (Play space) ผู้ดูแลการเล่น (Play worker) กระบวนการเล่น (Play process) และหน่วยบริหารจัดการ (Play Management Unit) โดยใช้แบบตรวจรายการ (Check list) แนวทางในการดำเนินงาน “ต้นแบบเด็กไทยเล่นเปลี่ยนโลก”

3) การใช้เครื่องบันทึกเสียงขณะทำการสัมภาษณ์เพื่อให้ผู้ศึกษาได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ไม่ผิดพลาด แต่ผู้ศึกษาต้องได้รับการอนุญาตบันทึกเสียงจากผู้มีส่วนร่วมในงานวิจัยและเก็บไฟล์เสียงไว้ เป็นความลับ

4) การจดบันทึก ผู้ศึกษาใช้วิธีการจดบันทึกในขณะทำการสัมภาษณ์ หรือสนทนากลุ่มย่อย เพื่อช่วยใน การรวบรวมประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างครบถ้วนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้ศึกษาเก็บข้อมูลโดยการสังเกต ขณะการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และสนทนากลุ่มย่อย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวม ทั้งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary study) และภาคสนาม (Field study)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การพัฒนาศูนย์เด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 ภาค ให้เป็นพื้นที่ต้นแบบสร้างสรรค์ เด็กไทยเล่นเปลี่ยนโลก โดยเลือกจากพื้นที่ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาที่มีพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 และมีความเข้มแข็ง ประกอบด้วย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหัวช้าง อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดพุทธกาญจนนิมิต วัดด้ง ตำบลวังด้ง จังหวัดกาญจนบุรี ,ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองสตูล อำเภอเมือง จังหวัดสตูล และศูนย์โรงเรียนอยู่เมืองแกลง เทศบาลตำบลเมืองแกลง จังหวัดระยอง ผลการศึกษามีดังนี้

ตารางที่ 1 แนวทางในการพัฒนาเพื่อพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ “เด็กไทยเล่นเปลี่ยนโลก” ในพื้นที่ต้นแบบ 4 ภาค

องค์ประกอบ	จังหวัดศรีสะเกษ	จังหวัดกาญจบุรี	จังหวัดสตูล	จังหวัดระยอง
1. พื้นที่เล่น (Play space)	ลานเล่น/สนามเด็กเล่น มีความเหมาะสมกับวัย เล่นได้อิสระ เข้าถึงง่าย มีความปลอดภัย	ลานเล่น/สนามเด็กเล่น มี 2 ส่วนหลัก 1) สนามเด็กเล่นสร้างปัญญา 2) สนามเด็กเล่นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดพุทธกาญจนนิมิต ลานเล่น และมุมเล่นมีความเหมาะสม เลือกเล่นได้อิสระ และ ปลอดภัย *<u>*บางจุดต้องซ่อมแซมปรับปรุงให้เหมาะกับวัยเด็ก และลดอุบัติเหตุ*</u>	- ลานเล่น/สนามเด็กเล่น เด็กสามารถเลือกเล่นได้อิสระ - มีพื้นที่เล่นตามธรรมชาติ เข้าถึงง่าย ขอบเขตชัดเจน ปลอดภัย เอื้อต่อบรรยากาศความรักและความอบอุ่น	ลานเล่น/สนามเด็กเล่นมี 2 ส่วนหลัก ๑) สนามเด็กเล่นสร้างปัญญา แบ่งเป็น 5 ฐาน ตามช่วงวัย เข้าถึงง่าย 2) สวนสาธารณะเทศบาลเมืองแกลง *<u>*บางจุดต้องซ่อมแซมปรับปรุงให้เหมาะกับวัยเด็ก และลดอุบัติเหตุ*</u>
2. ผู้อำนวยการเล่น (Play worker)	- ครูผู้ดูแลเด็ก 6 คน คิดเป็นสัดส่วน (18:1) – ครูที่ผ่านการอบรมหลักสูตร Play worker จำนวน 2 คน	- ครูผู้ดูแลเด็ก 3 คน - ไม่เคยผ่านการอบรมหลักสูตร Play worker	- ครูผู้ดูแลเด็ก 3 คน - ผ่านการอบรมจัดกิจกรรมให้เด็กตามแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กปฐมวัย - ไม่เคยผ่านการอบรมหลักสูตร Play worker	- ครูผู้ดูแลเด็ก 7 คน - ผ่านอบรมการจัดกิจกรรมให้เด็กตามแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กปฐมวัย - ไม่เคยผ่านการอบรมหลักสูตร Play worker

3. กระบวนการเล่น	- เด็กเป็นผู้นำเล่น - มีชั่วโมงอิสระของเด็ก - เด็กมีโอกาสเลือกเล่นด้วยตนเอง	- แผนการสอน 6 กิจกรรมหลัก -เด็กเลือกเล่นกิจกรรมหลากหลาย	- เด็กเป็นผู้นำการเล่น - เลือกเล่นอย่างอิสระ - เรียนรู้ประสบการณ์นอกห้องเรียน - เล่นเกี่ยวกับทักษะ	- เด็กเป็นผู้นำการเล่น - เด็กเลือกเล่นอิสระ - ผู้สูงอายุจัดกิจกรรมเล่นพื้นบ้านกับเด็ก ๆ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง
4. หน่วยบริหารจัดการการเล่น	-ครอบครัวมีส่วนร่วมการเล่นน้อย *ขาดทักษะการเล่นที่ส่งเสริมสุขภาพกายเกี่ยวกับความสูงเป็นความร่วมมือ ๓ องค์ประกอบ - บ้าน/ครอบครัว -สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย /หน่วยบริการสาธารณสุข - ชุมชน	- เด็กเลือกเล่นอิสระสัปดาห์ละ 2 ครั้ง -เรียนรู้ประสบการณ์นอกห้องเรียนในชุมชนเป็นความร่วมมือ - หมู่บ้าน - รพ.สต. - โรงเรียน - วัด - เอกชน	ในชีวิตประจำวันโดยครอบครัวมีส่วนร่วมเป็นความร่วมมือ บ้าน โรงเรียน ชุมชน ส่วนราชการ เอกชน - เทศบาลเมืองสตูล - หมู่บ้าน - รพ.สต. - โรงเรียน - ชุมชน - มูลนิธิ	- เทศบาล - ชมรมผู้สูงอายุ
จุดแข็ง	- ผู้อำนวยการเล่น : ครูเคยอบรมหลักสูตร Play worker - กระบวนการเล่น : มีชั่วโมงอิสระให้เล่น - พื้นที่เล่นเหมาะสม - ความร่วมมือจากชุมชน *<u>*สิ่งที่ต้องเพิ่มเติม*</u> : <u>*การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง*</u>	-กระบวนการเล่น : เด็กเลือกเล่นสัปดาห์ละ 2 ครั้ง -ชุมชนมีส่วนร่วมพัฒนา *<u>*สิ่งที่ต้องเพิ่มเติม*</u> : <u>*ซ่อมแซมบางจุดให้เหมาะกับวัยและปลอดภัย*</u>	- กระบวนการเล่น : เกี่ยวกับทักษะชีวิตโดยครอบครัวมีส่วนร่วม - พื้นที่เล่น : เข้าถึงง่าย ปลอดภัย <u>*สิ่งที่ต้องเพิ่มเติม*</u> : <u>*การอบรมครูผู้ดูแลเด็ก*</u>	-กระบวนการเล่น : มีผู้สูงอายุจัดกิจกรรมและร่วมบริหารการเล่นกับเด็ก <u>*สิ่งที่ต้องเพิ่มเติม*</u> : <u>*พื้นที่เล่นให้ปลอดภัย และอบรมครูผู้ดูแลเด็ก*</u>

ตอนที่ 2 การพัฒนาศักยภาพเกี่ยวกับกระบวนการเล่นกับเด็กปฐมวัยของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูพี่เลี้ยง และผู้ดูแลเด็ก พบว่ากระบวนการเล่นกับเด็กปฐมวัยของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูพี่เลี้ยง และผู้ดูแลเด็ก มี 2 ลักษณะ สอดคล้องทฤษฎีของ Jittnan Dechakupt et.al., (2015) และ Thitikorn Tophothai, (2018) ดังนี้

1. กระบวนการเล่นของเด็กปฐมวัยกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง พบว่ามีส่วนร่วมในการเล่นกับลูกน้อยมาก เกิดจากการไม่เข้าใจการเล่นอิสระของเด็กว่ามีประโยชน์อย่างไร และไม่เข้าใจว่าการเล่นจะเล่นตอนไหน อย่างไร เนื่องจากส่วนใหญ่พ่อแม่ ผู้ปกครองไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเล่นกับเด็ก เพียงทำหน้าที่มารับ มาส่ง ที่โรงเรียนแล้วรีบกลับไปที่ทำงาน หรือบ้าน เนื่องจากมีภารกิจที่ต้องทำ และปล่อยให้เด็กเล่นกับครูพี่เลี้ยง และผู้ดูแล และเมื่ออยู่ที่บ้านพ่อแม่ก็ปล่อยให้เด็กเล่นเอง มีเพียงบางครั้งที่เข้าไปเล่นกับลูกบ้าง แต่ไม่ได้ตระหนักว่ากิจกรรมที่เล่นช่วยเพิ่มทักษะด้านไหนของลูก และขาดการสังเกตว่าลูกต้องเสริมทักษะและต้องพัฒนาด้านใด

2. ครูพี่เลี้ยง และผู้ดูแลเด็ก ในช่วงที่เด็กอยู่ที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะมีครูพี่เลี้ยง และผู้ดูแลเด็กจะเป็นผู้จัดกิจกรรมให้เด็กตามแผนการสอนกิจกรรม 6 กิจกรรมตามมาตรฐานของการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัย ได้แก่

2.1 กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ ซึ่งจังหวะและดนตรีที่ใช้ประกอบได้แก่ เสียงตบมือ เสียงเพลง เสียงเคาะไม้ เคาะเหล็ก รำมะนา กลอง ฯลฯ

2.2 กิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับงานศิลปศึกษาต่าง ๆ ได้แก่ การวาดภาพระบายสี การปั้น การพิมพ์ภาพ การพับ ตัด ฉีก ปะ และประดิษฐ์เศษวัสดุ ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์ การรับรู้ เกี่ยวกับความงามและส่งเสริมกระตุ้นให้เด็กแต่ละคนได้แสดงออกตามความรู้สึกและความสามารถของตนเอง

2.3 กิจกรรมเสรี เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เล่นกับสื่อและเครื่องเล่นอย่างอิสระในมุมการเล่นกิจกรรมการเล่นแต่ละประเภทตอบสนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก

2.4 กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้ฟัง พูด สังเกต คิด และปฏิบัติการทดลอง ให้เกิดความคิดรวบยอดและเพิ่มพูนทักษะต่าง ๆ ด้วยวิธีการหลากหลาย เช่น การสนทนา ซักถามหรืออภิปราย สังเกต ทัศนศึกษา และปฏิบัติการทดลองตามกระบวนการเรียนรู้

2.5 กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้ออกนอกห้องเรียนไปสู่สนามเด็กเล่นทั้งที่บริเวณกลางแจ้งและในร่มเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระ โดยยึดเอาความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นหลัก

2.6 กิจกรรมเกมการศึกษา เป็นกิจกรรมการเล่นที่มีกระบวนการในการเล่นตามชนิดของเกมประเภทต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่เรียน

ซึ่งเด็กปฐมวัยมีโอกาสในการเลือกเล่นน้อย มีเพียงบางครั้งที่เด็กเป็นผู้นำการเล่น มีชั่วโมงอิสระให้เด็กได้มีโอกาสเลือกเล่นด้วยตนเอง นั่นคือปัญหาอุปสรรคของของกระบวนการเล่นกับเด็ก คือผู้อำนวยการเล่นขาดการมีส่วนร่วมกับเด็ก ไม่มีองค์ความรู้ และไม่มีทักษะในการเล่น

ตอนที่ 3 เพื่อให้พื้นที่ต้นแบบสร้างสรรค์เด็กไทยเล่นเปลี่ยนโลกเกิดความยั่งยืนในชุมชน

พบว่าความสำเร็จของต้นแบบ “เด็กไทย เล่นเปลี่ยนโลก “เกิดจากความร่วมมือกันใน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ บ้าน/ครอบครัว สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย/หน่วยบริการสาธารณสุข และชุมชน/องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยแต่ละองค์ประกอบต้องมีความตระหนัก เห็นความสำคัญและมีความเข้าใจถึงกระบวนการเล่นของเด็กปฐมวัย โดยแต่ละองค์ประกอบมีบทบาท ดังนี้

3.1 บ้าน/ครอบครัว เป็นหน่วยที่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด พ่อแม่ควรหันมาใส่ใจเรื่องการเล่นของเด็ก ไม่ว่าจะเป็นการเล่นคนเดียว หรือเล่นกับเพื่อน เด็กจะทุ่มเทใจและจริงจัง เพราะการเล่นคือ การทำงานของเด็ก เด็กจะคิดพลิกแพลงการเล่นตลอด ยิ่งเล่นมาก จะเกิดความชำนาญจากการค้นหา เปลี่ยน ปรับ แก้ปัญหา สร้างสรรค์สิ่งใหม่ สะสมเป็นความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ที่เด็กได้ลงมือทำ เพื่อให้เด็กมีความคิด 3 ด้านบวก 1 ทำ ดังนั้นพ่อแม่ต้องมีหน้าที่ในการส่งเสริมกระตุ้นให้เด็กได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์โดยผ่านการเล่น เช่น การจัดมุมเล่นบทบาทสมมติในบ้านหรือห้องเรียน เล่นกับลูก เมื่อลูกชวนเล่น ตามเรื่องที่เด็กสร้างขึ้น โดยให้ลูกเป็นผู้นำการเล่น เตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ลูกเล่น ส่งเสริมให้ลูกเล่นของเล่นอย่างอิสระ เช่น ตัวต่อโลโก้ บล็อก ดินน้ำมัน และการพาเด็กไปสัมผัสธรรมชาติ ให้มากเท่าที่จะทำได้ เช่นสวนสัตว์ ทะเล น้ำตก เพื่อฝึกให้เด็กสังเกต และกระตุ้นความอยากในการเรียนรู้ เป็นต้น

3.2 สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย/หน่วยบริการสาธารณสุข ต้องเป็นไปตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ 2562 3 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ครู/ผู้ดูแลเด็กให้การดูแลและจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย และคุณภาพของเด็กปฐมวัย นอกจากนี้

สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย/หน่วยบริการสาธารณสุข ยังต้องมีพื้นที่เล่น (Play space) เป็นพื้นที่เล่นสร้างสรรค์ ปลอดภัย และเปิดโอกาสให้เด็กเข้าถึงได้ง่าย เอื้อต่อพัฒนาการเด็กในช่วงปฐมวัยพื้นที่สนามเด็กเล่นควรกว้างพอและมีต้นไม้ให้ร่มเงา อาจมีบ่อน้ำเล็ก ๆ และลึกเหมาะสม กับช่วงวัย ออกแบบวิธีเล่นให้เด็ก ๆ ได้ใช้ร่างกายให้มาก เช่น ตัวอาคารอาจเป็นสองชั้นและมีเชือก ให้ป่ายปีน จับโหน หรือฝึกการเดินทรงตัวบนเชือก การปีนเชือกจะฝึกกล้ามเนื้อมัดเล็กมัดใหญ่และทักษะการทรงตัว นอกจากเป็นการปลุกประสาททุกส่วนให้ตื่นตัวระหว่างการเล่นแล้ว ยังเปิดจินตนาการให้เด็ก ๆ ระหว่างการเล่นด้วย เป็นการเรียนรู้ตามหลักการพัฒนาสมอง (BBL: Brain-Based Learning) ที่จะเกิดขึ้นระหว่างการเล่น และของเล่นในสถานพัฒนาเด็ก/หน่วยบริการสาธารณสุข ควรเป็นของเล่นที่ได้พัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กมัด เนื่องจากเป็นช่วงวัยเติบโตค่อนข้างเร็ว เต็มเปี่ยมด้วยพลัง สงสัยใคร่รู้

3.3 ชุมชน/องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัยจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเปิดโอกาสให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมกับการพัฒนา สถานพัฒนาเด็ก/หน่วยบริการสาธารณสุขทั้งผู้ปกครอง บุคลากร และชุมชน โดยในส่วนของท้องถิ่น ประกอบด้วย ผู้บริหารท้องถิ่น มีบทบาทในการกำหนดวิสัยทัศน์ แผนการพัฒนา และสนับสนุนงบประมาณ บุคลากรทางการศึกษาของกองการศึกษาท้องถิ่น การเสริมหนุนกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพครูและเด็กเล็ก บุคลากรสาธารณสุข ทำหน้าที่ในการให้บริการสุขภาพแกเด็กและเป็นที่ปรึกษาทางด้านสุขภาพ องค์กรชุมชน/หน่วยงานทั้งรัฐและเอกชนในพื้นที่ เชื่อมประสานองค์กรชุมชน ในการให้ความร่วมมือและสนับสนุนด้านต่างๆ อาทิ งบประมาณ อุปกรณ์ องค์ความรู้ เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพเรื่อง“การพัฒนาพื้นที่ต้นแบบสร้างสรรค์เด็กไทยเล่นเปลี่ยนโลก : กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 ภาค มี ผลการศึกษามีดังนี้

1. การพัฒนาศูนย์เด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 ภาค ให้เป็นพื้นที่ต้นแบบสร้างสรรค์เด็กไทยเล่นเปลี่ยนโลกมีแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1. ผู้อำนวยการเล่น (play worker) คือบุคคลที่สร้างโอกาสให้เด็กได้เล่นอิสระอย่างมีความสุข สนุกสนาน ส่งเสริมพัฒนาการ และปลอดภัย ได้แก่ ครูผู้ดูแลเด็ก พ่อแม่ ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ซึ่งพบว่าจากการศึกษาพื้นที่ต้นแบบ 4 ภาค มีเพียงศูนย์พัฒนาเด็กบ้านหัวช้าง ตำบลหัวช้าง อำเภออุทุมพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ ที่ครูผู้ดูแลเคยอบรมผู้อำนวยการเล่น (play worker) ส่วนพื้นที่อื่นยังไม่เคยเข้าร่วมอบรมหลักสูตรผู้อำนวยการเล่น (play worker) แต่เคยเข้าร่วมอบรมการจัดกิจกรรมตามแผนการเรียนตามหลักสูตรตามมาตรฐานของการเรียนการสอนเด็กปฐมวัย ซึ่งในแต่ละศูนย์เด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละที่ควรมีบุคลากรครู ที่ผ่านการอบรมหลักสูตรผู้อำนวยการเล่น (play worker) อย่างน้อย 1 คน ดังนั้นจึงมีข้อเสนอจากครูผู้ดูแลเด็กในพื้นที่ให้อบรมหลักสูตร play worker เพื่อพัฒนาผู้ปกครอง ครูผู้ดูแล และผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้มีทักษะและความสามารถในการสร้าง SOFT SKILL ให้กับเด็ก รองรับการใช้ชีวิตในยุคศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Arthitaya, (2015).

ส่วนที่ 2 กระบวนการเล่น (Play process) คือ การเล่นที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ของเด็ก โดยพ่อ แม่ ผู้เลี้ยงดูแลเด็ก ต้องตระหนักและให้ความสำคัญของการเล่นกับลูก เน้นเด็กเล่นอิสระ และมีโอกาสเลือกเล่นอย่างเป็นตัวของตัวเอง ด้วยกระบวนการเล่น 3 แบบ ดังนี้

1. เล่นอิสระ เป็นการเล่นที่เด็กเป็นผู้นำการเล่น มีโอกาสเลือก และมีความยืดหยุ่น เด็กได้เล่นอย่างเป็นตัวของตัวเอง

2. การเล่นที่ครอบครัวมีส่วนร่วม ภายใต้แนวคิด *Home* based program เป็นการจัดสถานบริการการเล่นที่ครอบครัวมีส่วนร่วม และ *positive* parenting เป็นการปรับ mind set ให้ครอบครัวได้เล่นกับลูกทุกวัน เล่นได้ทุกที่ ทุกช่วงเวลา ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกมั่นคง เต็มไปด้วยความรัก ความเข้าใจ ส่งผลให้เด็กสามารถพัฒนาพฤติกรรมที่ดีขึ้น เป็นคนที่มีโอกาสประสบความสำเร็จสูง และเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นได้ สอดคล้องกับทฤษฎีของ Jittnan Dechakupt et.al., (2015)

3. เล่นด้วยกิจกรรมทางกาย เป็นการเล่นที่ส่งเสริมสุขภาพทางกาย และการเจริญเติบโต “เพราะเด็กเกิดมาเพื่อเล่น...และเคลื่อนไหว !!!” (กองออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ กรมอนามัย) เป็นการเคลื่อนไหวร่างกายที่ต้องใช้กล้ามเนื้อลายและพลังงาน เช่น การเล่นกีฬา การออกกำลังกาย เป็นต้น ทำให้รักษาระดับน้ำหนักที่ดีต่อสุขภาพ พัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐาน เพิ่มสมรรถภาพทางกาย การทำงานของสมอง หัวใจ ความสูง มวลกระดูก และกล้ามเนื้อ เกิดความสนุกสนาน ความสุข และความมั่นใจในตนเอง สอดคล้องกับทฤษฎีของ Thitikorn Tophothai, (2018)

ส่วนที่ 3 พื้นที่เล่น (Play space) คือ พื้นที่เล่นสร้างสรรค์ ปลอดภัย และเปิดโอกาสให้เด็กเข้าถึงได้ง่าย เป็นพื้นที่การสร้างสรรค์ (space) ตามบริบทพื้นที่ สภาพแวดล้อมรอบตัวเด็ก สถานที่ปลอดภัย (Safety) และพื้นที่เล่นเข้าถึงได้ง่าย (Accessibility) ไม่ถูกจำกัดด้วยกฎระเบียบหรือข้อห้ามในการเข้าถึง “เล่นได้ทุกที่ ทุกช่วงเวลา”เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศในการเล่นด้วยความรักและความอบอุ่น

ส่วนที่ 4 หน่วยบริหารจัดการการเล่น (Play management unit) คือ หน่วยที่ทำหน้าที่บริหารจัดการดูแลและพัฒนาระบบการสร้างโอกาสการเล่น ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

2. การพัฒนาศักยภาพเกี่ยวกับกระบวนการเล่นกับเด็กปฐมวัยของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูพี่เลี้ยงและผู้ดูแลเด็ก มีผู้เกี่ยงข้อง 2 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 พ่อแม่ ผู้ปกครอง ต้องมีความรู้ ความเข้าใจถึงความสำคัญของการเล่นและมีทักษะในการเล่นกับเด็ก โดยเน้นกระบวนการเล่น (Play process) ประกอบด้วยการเล่น อิสระ การเล่นที่ครบครัวมีส่วนร่วม ภายใต้แนวคิด Home based program และ Positive parent และการเล่นด้วยกิจกรรมทางกาย ภายใต้แนวคิดการขับเคลื่อน “เด็กไทย เล่นเปลี่ยนโลก Model” ซึ่งเป็นการเล่นรูปแบบใหม่ที่พัฒนาขึ้นโดยใช้ concept 3F ได้แก่

Family คือ การเล่นกับครอบครัว/เพื่อน พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูเด็กมีทักษะ/ สร้างแรงจูงใจในการเล่น

Free คือ การเปิดโอกาสให้เด็กเล่นอิสระตามความต้องการอยากจะเล่น โดยมีมุมเล่น ลานเล่นสนามเด็กเล่น ที่บ้าน โรงเรียน ชุมชน ให้เด็ก “เล่นที่ไหนก็ได้ขอให้ปลอดภัย”

Fun คือ การเล่นให้สุข สนุก โดยมีกิจกรรม/สื่อของเล่นหลากหลาย หาง่าย ไม่ซับซ้อน เป็นไปตามวัย เน้นธรรมชาติ

กลุ่มที่ 2 ครูพี่เลี้ยงและผู้ดูแลเด็ก ควรผ่านการอบรมหลักสูตรผู้อำนวยการเล่น (Play worker) เพื่อให้ครูพี่เลี้ยง ผู้ดูแล พ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจทักษะการเล่นกับเด็ก

3. เพื่อให้พื้นที่ต้นแบบสร้างสรรค์เด็กไทยเล่นเปลี่ยนโลกเกิดความยั่งยืนในชุมชน พบว่าพื้นที่ต้นแบบ “เด็กไทยเล่นเปลี่ยนโลก” ที่ยังยืน เกิดจากการมีส่วนร่วมของ 3 องค์ประกอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Arthitaya Semoum, (2015). ได้แก่

1. บ้าน/ครอบครัว ต้อง ให้ความสำคัญและตระหนักถึงการเล่นกับเด็กปฐมวัย โดยพ่อแม่มีหน้าที่ในการส่งเสริมกระตุ้นให้เด็กได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์โดยผ่านการเล่น

2. สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย/หน่วยบริการสาธารณสุข ต้องเป็นไปตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ใน 3 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ครู/ผู้ดูแลเด็กให้การดูแลและจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย และคุณภาพของเด็กปฐมวัย พร้อมกับการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นพื้นที่สร้างสรรค์ “เด็กไทยเล่นเปลี่ยนโลก” ใช้ Concept ๓ F ได้แก่ Family Free Fun เล่นอิสระ เล่นอย่างมีความสุข เล่นสนุก เล่นกับครอบครัว ประกอบด้วย 4 กิจกรรมสำคัญ ได้แก่ พัฒนา play worker กระบวนการ พื้นที่เล่นและ การสร้างหน่วยบริหารจัดการการเล่น

3. ชุมชน/องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัยจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเปิดโอกาสให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารท้องถิ่น บุคลากรทางการศึกษา บุคลากรสาธารณสุข องค์กรชุมชนหน่วยงานทั้งรัฐ และเอกชนในพื้นที่

องค์ความรู้ใหม่

“เด็กไทยเล่นเปลี่ยนโลก” ใช้ Concept 3F ได้แก่ Family Free Fun เล่นอิสระ เล่นอย่าง มีความสุข เล่นสนุก เล่นกับครอบครัว ประกอบด้วย 4 กิจกรรมสำคัญ ได้แก่ พัฒนา play worker กระบวนการ พื้นที่เล่นและ การสร้างหน่วยบริหารจัดการการเล่น

ภาพที่ 1 เด็กไทยเล่นเปลี่ยนโลก Model

Reference

Jittnan Dechakupt et.al.,(2015) Plays in Thai children and family: The character and factor which influence elementary children's development. Research. Sukhothai Thammathirat Open University. Nonthaburi.

Pattanapong and Kaewkhankhang. (2018) Education report which influences Thai elementary school children 6th edition. Bureau of Health promotion.

Chayutsahakit,(1981). Activity which support conscience development. Bangkok Chulalongkorn University.

Poonsipa, (2017). Development Activity for 21st century elementary school children. Elementary department. Education faculty of Surin Rajabhat University. Journal of MCU Peace studies year of 32, first edition. Education faculty of Kasetsart University.

Eiumsupasit, (1987). Behavioral development in confidence of children. Kasembandit journal year of 6, 1st edition. (Jan- Jun., 2005). P.20-24

Pantip,(1987),Theory of Developmental Psychology. Chulalongkorn University Press. Bangkok. 1st edition.

Department of Health, Ministry of Public Health. Strategic plan, Development of a system to promote health and environmental health According to the National Health Development Plan During the 12 th National Economic and Social Development Plan (2017 - 2021).

Thitikorn Tophothai, (2018). Play to get the story. Ministry of Public Health and unicef For every child. Mahidol University.

Lekha Piyajjariya. (1981). Play to learn. Bangkok. Chulalongkorn. University Press. National Institute of Child Health Department of Health 2020.

Sumon Amornwiwat et al. (1991). Anthropological Study of Child Raising According to Thai Ways of Life. Bangkok: Faculty of Education, Chulalongkorn University.

Sucha Chanaim. (1995). Child Psychology. Bangkok. Thaiwiwattanapanitch. 2 nd Edition.National Statistical Office. Establishing a survey of the situation of children and women in Thailand (2019, Public Relations Group, Secretariat of the Department.

Arthitaya Semoum,(2015). Creative Space for Child Development in Hardship Condition: Case Study in Wat Duang Khae Community, Bangkok. Thesis. Thammasat University.

Johnson and others, (1987). Group theory and group skills (3rd ed.). Prentice-Hall, Inc. In D.P. Fromberg & D. Bergen (Eds.),Play from birth to twelve (2nd edition). New York : Garland.

Singmund Freud, The International Journal of Indian Psychology P -1 (P 1):1 - 8 (1856-1938)

Parten, M. B. (1932). Social participation among pre-school children. The Journal of Abnormal and Social Psychology, 27(3), 243–269.

Decisions of the Comptroller General of the United States, P- 66 October1, 1986 – September 30, 1987